

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2203>

Doç. Dr. Vuslat OĞUZ ATICI

Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Mersin/ TÜRKİYE

Lisans Araşt. Asist. Ayşe KURTAY

Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Mersin/ TÜRKİYE

Citation: Oğuz Atıcı, V. & Kurtay, A. (2020). Türkiye’de okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(62), 3420-3427.

TÜRKİYE’DE OKUL ÖNCESİNDE DUYU EĞİTİMİ ALANINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmada; Türkiye’de okul öncesinde, duyu eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırma, nitel bir araştırma olup veriler doküman incelemesi tekniğiyle toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Yüksek Öğretim Kurulu Yayın Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından 2013-2020 yılları arasında onaylanan ve arşivlenen, konu bölümü eğitim ve öğretim olarak dizgilenen 189 lisansüstü eğitim tezi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılmış 2 yüksek lisans ve 3 doktora tezi olmak üzere toplam 5 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda; okul öncesinde duyu eğitimi alanında hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin sayısının yetersiz olduğu ve bu alanda daha fazla çalışma yapılması gerektiği görülmüştür. Bu çalışmanın sonuçlarının okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılacak olan yeni çalışmalara kaynak olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, duyu eğitimi, yüksek lisans ve doktora tezleri.

INVESTIGATION OF POSTGRADUATE THESES IN PRESCHOOL SENSE TRAINING IN TURKEY

ABSTRACT

In this study; the Turkey pre-school, graduate made in the field of sense training was aimed to examine the postgraduate thesis. Survey model was used in the research. This research is qualitative research and the data were collected by document analysis technique. The universe of the research was comprised of 189 postgraduate education theses all of which were approved and archived with the keywords namely as “education” and “teaching” between 2013-2020 by the Council of Higher Education, Directorate of Publication and Documentation. The sample of the study consists of 5 postgraduate theses, 2 master's and 3 doctoral dissertations in the field of sense training in preschool. As a result of the research; It has been observed that the number of master's and doctoral theses prepared in the field of sense training in preschool is insufficient and more studies need to be done in this area. It is thought that the results of this study will be a source for new studies in the field of sense training education in preschool.

Keywords: Preschool, sense training, master's theses and dissertations.

1. GİRİŞ

Bireyin öğrenmesinin en yoğun gerçekleştiği dönem 0-6 yaş aralığıdır. Bu dönemde çocuklar duyuları aracılığıyla öğrenirler. Bu nedenle, okul öncesi dönemde duyuların geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Okul öncesi yılları çocuğun aktif olarak çevresini ve dış dünyayı keşfetmeye çalıştığı, aynı zamanda insan yaşamının en temel becerilerinin kazanıldığı yıllardır. Bu dönemde alışkanlık ve becerilerin kazanılmasında duyu organlarının rolü büyüktür. Duyu organları, dış dünyayla ilişki kurmayı sağlayan köprülerdir. Okul öncesi dönemde duyu eğitiminin çocuğun gelişimine birçok katkısı vardır. Çocuğun kendi bedenini tanıması ve kendisi dışındaki insanlarla arasındaki benzerlik ve farklılıkları algılayabilmesi duyular yoluyla gerçekleşir. Duyular, çocuğun çevresine olan merakının artmasını ve bu sayede dış dünyayı keşfetmesine yardımcı olur. Çocuğun özgüvenini destekler ve üst düzey düşünme

becerilerini geliştirir. Çocukların hayal güçlerini zenginleştirirken, kendi kendilerine yaşamsal deneyimler kazanmalarında fırsatlar sağlar.

Çetin Sultanoğlu ve Aral (2015) duyuyu, canlıların kendisinde veya çevresinde ortaya çıkan kimyasal, fiziksel, ruhsal ve elektriksel uyarılar gibi değişiklikleri duyu organları aracılığıyla algılama yeteneği ve buna bağlı olarak yaşamını şekillendirebilmesi olarak tanımlamıştır.

Yenidoğan bir bebeğin çevreyi tanıması için kullandığı en temel aracın duyuları olduğu düşünülürse, yaşamın ilk yıllarından itibaren duyuların uyarılmasının çok önemli olduğu söylenebilir (Balat, Deretarla ve Öncü, 2005). Duyular, bireylere yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan bilgileri sağlarlar. Bu nedenle, duyuların ilk görevi de bireylerin hayatta kalmasını sağlamaktır. İkinci görevi ise bireylerin güvende olduğuna karar verdikten sonra bireylere sosyal ve aktif olmaları için yardım etmeleridir (Kranowitz, 2014). Yeni araştırma teknikleri bebeklerin duyularının doğumun hemen ardından bile çok gelişmiş olduğunu göstermektedir (Trawick Smith, 2017). Yani; yeni doğan bebekler, görebilir, işitebilir, tat, koku alabilir ve dokunmayı hissedebilir. Ancak, duyular yetişkinlikteki gibi daha yoğun değildir, zayıftır (Avcı, 2007).

Duyu gelişimi, gebelik sırasında başlar ve çocukluk boyunca devam eder. Çoğu insan beş duyuya aşınadır. Bunlar; dokunma, tat, koku, işitme ve görme duyularıdır. Genel olarak bilinenin aksine, yalnızca beş duyu yoktur. Farklı kaynaklarda farklı sayılarda birçok duyu olduğu belirtilmektedir. Araştırmalar sonucu yedi temel duyu olduğu kabul edilmekte ve iki ek duyu yoluyla daha girdi alınmaktadır. Bunlar; beden farkındalığı duyusu (propriyosepsiyon) ve denge (vestibüler) duyusudur (Balat, Deretarla ve Öncü, 2005; Casler, 2020; Coren, Ward ve Enns, 2004; Dunn, 1991; Kandel, Schwartz ve Jessell, 2000; Mailloux ve Smith Roley, 2013; Oğuz Atıcı, 2020).

Duyu eğitimi; duyular yoluyla bilgi toplanırken, çevre içerisinde bedeni etkili kullanmayı sağlayan, hangi duyunun ne zaman ve ne şekilde kullanılacağını, bedenin hangi bölümünün uygun şekilde kullanılacağını belirleyen nörolojik süreçlere dayalı aynı zamanda çocukların duyu materyalleri ve aktiviteleri ile öğrenmesine yardımcı olan, anlamlı eğitimsel stratejileri içeren bir süreç olarak tanımlanır (Goodwin, 2008; Lawson ve Dunn, 2008). Duyu eğitimi, çocuğun doğduğu andan itibaren başlayan bir eğitimidir. Çocuğun duyu zenginliği olan ortamlarda bulunması hem beyin gelişimini hem de bilişsel gelişimini hızlandırır. Çocuğa duyu zenginliğinin sağlandığı etkinlikler ise duyu eğitimi kapsamında yer alır. Bu nedenle okul öncesi dönemde büyük bir yer tutar.

Okul öncesi dönem çocuklarının gelişimi açısından başat rol oynayan duyu eğitiminin çocuklar üzerindeki etkilerinin araştırıldığı çalışmaların incelenmesi, bu alandaki gelişmeleri ortaya koyması açısından önemlidir. Okul öncesi dönemde duyu eğitimi alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin incelenmesi ve analiz edilmesi, yapılan araştırmalar hakkında detaylı bilgiler sunarken aynı zamanda duyu eğitimi alanının genel bir görünümünü ortaya koyacaktır. Bu nedenle bu araştırma, yapılacak olan çalışmalar için yeni konular, yöntemler ve araştırma uygulamaları oluşturmada ön literatür bilgisi vermek açısından bir kaynak olacaktır. Bu doğrultuda bu araştırmada; Türkiye’de okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma; Türkiye’de okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılmış lisansüstü eğitim tezlerinin tematik dağılımlarını ortaya koyduğundan betimsel nitelikte olup, tarama modeli tipindedir. Karasar’a (2014) göre araştırma modeli, araştırma amacına uygun ve ekonomik bir süreçle, verilerin toplanması ve analizi için gerekli koşulların düzenlenmesidir. Tarama modeli, var olan durumu aynen resmetmeyi esas alır. Tarama araştırması, bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır. Temelde “nedir” ve “ne idi”yi bulma amacıdadır (Balcı, 2009; Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Ayrıca belli kriterler doğrultusunda incelenen tezlerin değerlendirilmesini amaçladığı için nitel bir çalışmadır. Yıldırım ve Şimşek’e (2011) göre nitel araştırmalar; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalar olarak tanımlanır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Yüksek Öğretim Kurulu Yayın Dokümantasyon Daire Başkanlığı (Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi) tarafından 2013-2020 yılları arasında onaylanan ve arşivlenen, konu bölümü eğitim ve öğretim olarak dizgilenen 189 lisansüstü eğitim tezinden oluşmaktadır. İncelenen lisansüstü tezlerden duyu eğitimi alanını kapsayan, ancak; okul öncesi dönemi kapsamayan tezler araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Bu nedenle, araştırmanın örnekleme okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılmış 2 yüksek lisans ve 3 doktora tezi olmak üzere toplam 5 lisansüstü tezden oluşmaktadır. Araştırmanın evreni dikkate alındığında, okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin % 2,7 olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'ne 2013-2020 yılları arasında kayıtlı lisansüstü eğitim tezleri ile sınırlıdır.

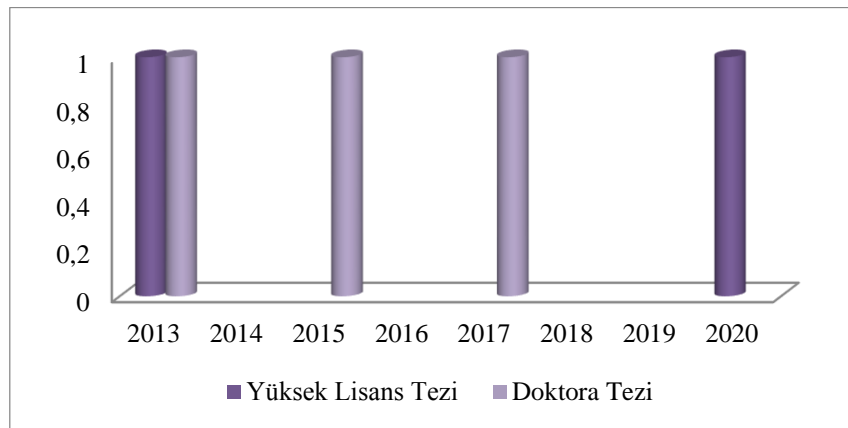
2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılarak toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Bu tür araştırmalarda; araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi, gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan tek başına bir veri toplama yöntemi olarak kullanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Veriler, YÖK'e bağlı ulusal tez merkezi sayfasında yapılan taramalar sonucunda toplanmıştır. Tarama çalışması 2020-2021 güz döneminde yapılmıştır. Sayfada tarama terimi bölümüne "duyu" ve "duyu eğitimi" kavramları, aranacak yer kısmına "Tez Adı", izin durumu kısmına "izinli" ve tez türü kısmına ise "Tümü" kavramları yazılarak arama yapılmıştır. Bu araştırmanın birinci aşamasında; örneklem grubunda yer alan yüksek lisans ve doktora tezleri Yüksek Öğretim Kurulu Yayın Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı'nın web sitesinden PDF formatında bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İkinci aşamada ise bilgisayar ortamına aktarılan tezler yıllara ve temalarına göre ayrılarak çözümlenmiştir. Üçüncü aşamada ise bulgular yorumlanmıştır.

Verilerin analizi aşamasında araştırma örneklemini oluşturan yüksek lisans ve doktora tezlerinin adı, yazarı, yayımlandığı yıl, hazırlandığı üniversite, araştırma yöntemi, örneklem/çalışma grubu ve ölçme araçlarına göre ayrılarak çözümlenmiş, araştırma sonuçları hakkında bilgi verilmiş ve sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur. Örneklem grubundaki yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllara, tezlerde kullanılan yöntem ve tezlerin yapıldığı üniversitelere göre dağılımında; frekans ve yüzde gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu araştırmada, okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Örneklem dahil edilen lisansüstü tezlerin % 40'ının (n=2) yüksek lisans tezi, %60'ının (n=3) ise doktora tezi olduğu belirlenmiştir. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı Şekil 1'de verilmiştir.

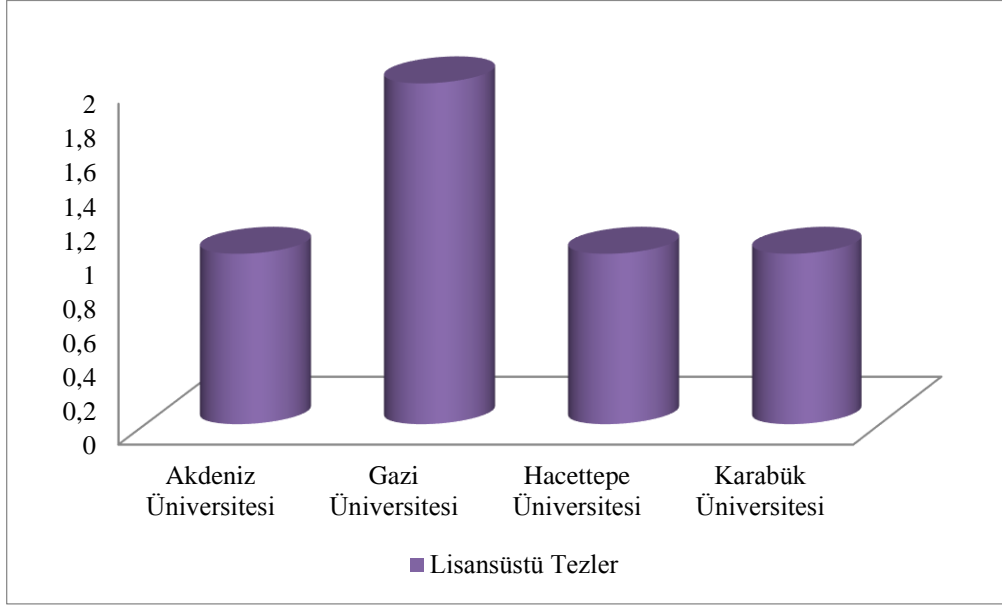

Şekil 1. Örneklem Dahil Edilen Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde, okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin ilk kez 2013 yılında ve ikincisinin ise yedi yıl sonra 2020 yılında yapıldığı ve toplamda iki tane yüksek lisans

tezi olduğu görülmektedir. Okul öncesi duyu eğitimi alanında hazırlanan ilk doktora tezinin ise 2013 yılında yapıldığı ve sonra ikişer yıl ara ile 2015 ve 2017 yıllarında hazırlanarak toplamda üç tane olduğu görülmektedir. Son üç yıldır ise okul öncesinde duyu eğitimi alanında doktora tezi yazılmadığı görülmektedir. Bu bulguya göre, okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin sayısının yetersiz olduğu söylenebilir.

Örnekleme dahil edilen lisansüstü tezlerin yapıldıkları üniversitelere göre dağılımı Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Örnekleme Dahil Edilen Lisansüstü Tezlerin Yapıldıkları Üniversitelere Göre Dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde, örnekleme dahil edilen lisansüstü tezlerin 1 tanesinin Akdeniz Üniversitesinde, 2 tanesinin Gazi Üniversitesinde, 1 tanesinin Hacettepe Üniversitesinde, 1 tanesinin de Karabük Üniversitesinde yapıldığı görülmektedir. Buna göre, lisansüstü tezlerin üniversiteler arası dağılımında ilk sırayı Gazi Üniversitesinin aldığı belirlenmiştir.

Örnekleme dahil edilen lisansüstü tezlerde kullanılan yöntemlere göre dağılım Şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3. Örnekleme Dahil Edilen Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Yöntemlere Göre Dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde, Türkiye’de okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tez çalışmalarının %100’ünde (n=5) deneysel yöntem kullanıldığı görülmektedir.

Okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerine ilişkin bilgilere (yazar adı soyadı, tez yılı, tez adı, örneklem/çalışma grubu, ölçme araçları) Şekil 4’te yer verilmiştir.

Yazar Adı Soyadı / Yılı	Tez Adı	Örneklem/Çalışma Grubu	Veri Toplama Araçları
Sinem Gül AKSU / 2013	5-6 Yaş Çocuklarının Canlı-Cansız Kavramları Edinimine Duyu Temelli Eğitim Programının Etkisi	5-6 yaş, 84 çocuk	- Canlı-Cansız Kavramı Farkındalığı Değerlendirme Anket Formu
Hatice BEŞİR / 2020	Bebek Kütüphanesinde Verilen “Duyusal Deneyimler” Eğitim Programının Bebeklerin Gelişim Alanlarına ve Duyu Gelişimine Etkisinin İncelenmesi	12-36 aylık, 15 çocuk ve ebeveynleri	- Denver II Gelişimsel Tarama Testi - Duyu Gelişimine Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarı (Analitik Rubrik) - Kontrol Listesi - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Şekil 4. Okul Öncesinde Duyu Eğitimi Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezlerine İlişkin Bilgiler (yazar adı soyadı, tez yılı, tez adı, örneklem/çalışma grubu, ölçme araçları)

Şekil 4 incelendiğinde, Türkiye’de okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinde konu olarak; çocukların canlı-cansız kavramları edinimine duyu temelli eğitim programının etkilerinin; bebek kütüphanesinde verilen “duyusal deneyimler” eğitim programının bebeklerin gelişim alanlarına ve duyu gelişimine etkilerinin ele alındığı konular olduğu görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinin örneklem/çalışma grupları incelendiğinde; Aksu’nun (2013) yüksek lisans tezinde 5-6 yaşlarında 84 çocuk ile çalışıldığı; Beşir’in (2020) yüksek lisans tezinde ise 12-36 aylık 15 çocuk ve ebeveynleri ile çalışıldığı görülmektedir.

Okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan doktora tezlerine ilişkin bilgilere (yazar adı soyadı, tez yılı, tez adı, örneklem/çalışma grubu, ölçme araçları) Şekil 5’te yer verilmiştir.

Yazar Adı Soyadı / Yılı	Tez Adı	Örneklem/Çalışma Grubu	Veri Toplama Araçları
Elçin YAZICI / 2013	Okuma Yazma Becerilerini Destekleyici Duyu Eğitimi Programının 61-66 Aylık Çocukların Okuma Yazma Becerilerine Etkisi	61-66 aylık, 52 çocuk	- Genel Bilgi Formu - Kontrol Değerlendirme Formu - Odak Değerlendirme Formu - Sürekli Değerlendirme Formu - Öğretmen Gözlem Formu - Aile Katılımı Değerlendirme Formu - Öğretmen Görüşme Formu - Aile Görüşme Formu - 61-72 Aylık Çocuklar İçin Okuma-Yazma Becerileri Araştırma Testi
Hacer TEKERCİ / 2015	60-66 Aylık Çocukların Bilimsel Süreç Becerilerine Duyu Temelli Bilim Eğitimi Programının Etkisi	60-66 aylık, 40 çocuk	- Kişisel Bilgi Formu - Bilimsel Süreç Becerilerini Değerlendirme Ölçeği - Öğretmen Gözlem Formu - Öğretmen Görüşme Formu
Binhan KOYUNCUOĞLU / 2017	Anasınıfına Devam Eden Dört Beş Yaş Çocukların Yaratıcı Düşünme Becerilerine Duyu Eğitimi Programının Etkililiğinin İncelenmesi	48-71 aylık, 66 çocuk	- Gönüllü Katılım Formu - Katılımcı Kabul Formu - Çocukla İlgili Genel Bilgi Formu - Bütünleşik Yaratıcılık Testi-Okul Öncesi (BYT-OÖ) - Eylemde ve Harekette Yaratıcı Düşünme Testi (EHYDT)

Şekil 5. Okul Öncesinde Duyu Eğitimi Alanında Yapılan Doktora Tezlerine İlişkin Bilgiler (yazar adı soyadı, tez yılı, tez adı, örneklem/çalışma grubu, ölçme araçları)

Şekil 5 incelendiğinde, Türkiye’de okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinde konu olarak; duyu eğitimi programının çocukların okuma yazma becerilerine etkilerinin; duyu temelli bilim eğitimi programının çocukların bilimsel süreç becerilerine etkilerinin; çocukların yaratıcı düşünme becerilerine duyu eğitimi programının etkilerinin ele alındığı görülmektedir. Doktora tezlerinin örneklem gruplarına bakıldığında, tezlerin birinde (Yazıcı, 2013) 61-66 aylık 52 çocuk ile

çalışma yapıldığı; diğerinde (Tekerci, 2015) 60-66 aylık 40 çocukla çalışıldığı ve bir diğerinde ise (Koyuncuoğlu, 2017) 48-71 aylık 66 çocukla çalışıldığı görülmektedir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de 2013-2020 yılları arasında okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelendiği bu çalışmanın sonuçlarına göre; okul öncesi dönemde duyu eğitimi ile ilgili lisansüstü tez çalışmalarının yeterli olmadığı saptanmıştır. Bu çalışma kapsamında yapılan incelemelere göre, Türkiye’de konu ile ilgili sadece 5 lisansüstü tez bulunmaktadır. Bu tezlerin 2 tanesi yüksek lisans, 3 tanesi de doktora tezidir. Okul öncesinde duyu eğitimi alanında lisansüstü tezlerin sayısının artması ve yoğunlaşması gerekmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarının Türkiye’de okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan çalışmalara bütüncül bir bakış açısıyla bakılmasını sağlayacağı ve yeni araştırmacılara bir ön kaynak olacağı düşünülmektedir.

Okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan yüksek lisans tezleri incelendiğinde; Aksu’nun (2013), tez çalışmasında 5-6 yaş çocuklarının canlı-cansız kavramları edinimine duyu temelli eğitim programının etkisinin araştırıldığı belirlenmiştir. Araştırmasının sonucunda, duyu temelli eğitimin 5 ve 6 yaş grubu çocuklarının canlı ve cansız kavramı edinimleri üzerine oldukça etkili olduğu ve öğrenmenin de kalıcılaştığının görüldüğünü belirtmiştir. Beşir (2020), yüksek lisans tez çalışmasında bebek kütüphanesinde verilen “duyusal deneyimler” eğitim programının bebeklerin gelişim alanlarına ve duyu gelişimine etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, verilen duyu eğitimi programının, bebeklerin dokunma, koku alma, görme ve işitme duyularına pozitif yönde etki ettiği, bilişsel, dil, ince-motor ve sosyal-duygusal gelişim alanlarına anlamlı ölçüde olumlu etkisi olduğu, ebeveynlerin duyu eğitimi programının bebeklerin duyu gelişimlerini ve diğer gelişim alanlarını olumlu yönde etkilediği, bebeklerin ebeveynleri ile etkileşimlerini arttırdığı, bebekleri ve kendileri için yeni bilgi, deneyim ve etkinlik desteği sağladığı belirtilmiştir.

Okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan doktora tezleri incelendiğinde; Yazıcı’nın (2013), doktora tez çalışmasında okuma yazma becerilerini destekleyici duyu eğitimi programının 61-66 aylık çocukların okuma yazma becerilerine etkilerini incelediği görülmektedir. Araştırmanın sonucunda, okuma yazma becerilerini destekleyici duyu eğitimi programı uygulandıktan sonra çocukların okuma yazma becerilerinin anlamlı düzeyde fark yarattığı belirtilmiştir. Programa ilişkin öğretmen görüşleri değerlendirildiğinde programın gelişimlerine katkı sağladığını ifade ettikleri belirtilmiştir. Programa ilişkin ailelerin görüşleri değerlendirildiğinde programın çocukların becerilerini geliştirdiğini ve farkındalık düzeylerini artırdığını ifade ettikleri belirtilmiştir. Tekerci (2015), doktora tez çalışmasında 60-66 aylık çocukların bilimsel süreç becerilerine duyu temelli bilim eğitimi programının etkisini değerlendirmiştir. Araştırmanın sonucunda, deney ve kontrol grubundaki çocukların ön-test puan ortalamalarında gözlem ve iletişim alt boyutları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmazken, diğer alt boyut (karşılaştırma, sınıflandırma, ölçme, kaydetme, sonuç çıkarma ve tahmin etme) puanları arasında kontrol grubu lehine anlamlı düzeyde fark bulunduğu belirtilmiştir. Duyu temelli bilim eğitimi programının uygulanmasından hemen sonra yapılan deney ve kontrol grubu son-test puan ortalamalarında deney grubunun lehine anlamlı düzeyde fark olduğu, deney grubu ve kontrol grubu çocukların ön-test/son-test puan ortalamaları karşılaştırıldığında son test lehine anlamlı düzeyde fark bulunduğu belirtilmiştir. Deney grubu çocuklarına son-testten dört hafta sonra yapılan izleme testi ile son-test puan ortalamaları karşılaştırıldığında anlamlı düzeyde fark bulunmazken, izleme testi ile ön-test puan ortalamaları karşılaştırıldığında anlamlı derecede yüksek bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca programa ilişkin öğretmen görüşleri değerlendirildiğinde öğretmenin programın gelişimlerine katkı sağladığını ifade ettiği belirtilmiştir. Koyuncuoğlu (2017) tarafından yapılan doktora tez çalışmasında ise; anasınıfına devam eden 5-6 yaş çocukların yaratıcılık becerilerine duyu eğitimi programının etkilerini değerlendirilmiştir. Araştırmasının sonucunda, sistemli duyu eğitimi alan çocukların sözel, şekilsel ve hareketlerle yaratıcılık seviyelerinin seviyeli şekilde yükseldiği belirtilmiştir. Sadece duyu eğitimi materyali ile zenginleştirilmiş sınıf ortamında bulunan çocukların hareketle yaratıcılık seviyeleri artmasına rağmen, sözel ve şekilsel yaratıcılıklarında artış görülmediği belirtilmiştir. Kalıcılık testi sonuçlarına göre ise duyu eğitimi programının etkisinin kalıcı olduğu belirtilmiştir.

Okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin sonuçlarına bakıldığında; duyu eğitiminin çocuklar üzerindeki farklı etkilerinin ele alındığı görülmüştür. Bu sonuçlar ışığında;

çocukların gelişimlerinde ve öğrenmelerinde büyük farklar yaratabilen duyu eğitimi programlarının okul öncesi dönemde oldukça önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Ancak bu kadar büyük önem taşıyan duyu eğitimi alanı üzerine yeterli sayıda lisansüstü tez çalışmasının olmadığı görülmektedir. Bu nedenle, duyu eğitimi üzerine daha fazla lisansüstü tez çalışmasının yapılması gerekmektedir. Duyu temelli eğitim programları artırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. Üniversitelerde duyu eğitimine yönelik dersler eklenmeli ve yeni yetişecek öğretmenler bu konuda bilinçlendirilmelidir. Öğretmenlere duyu eğitimi konusunda hizmet içi eğitimler verilerek yeterlilikleri artırılmalıdır. Öğrenmeyi bu kadar doğrudan etkileyen ve kalıcılaştıran duyu eğitimi, okul öncesi dönemde daha fazla kullanılmalıdır. Okul öncesi etkinliklerinde duylara yer verilmeli ve duyu materyalleri ile desteklenmelidir. Bunların sonucunda ise okul öncesinde verilen eğitimin çocuklar için çok daha verimli hale geleceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AKSU, S. G. (2013). *5-6 yaş çocukların canlı-cansız kavramları edinimine duyu temelli eğitim programının etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- AVCI, N. (2007). *Yaşama Merhaba, Gelişimde 0-3 Yaş* (4. Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- BALAT, G. U., DERETARLA E. ve ÖNCÜ, E. Ç. (2005). *Okul Öncesi Dönemde Duyu Eğitimi ve Etkinlikler*. İstanbul: Kare Yayınları.
- BALCI, A. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma. Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- BEŞİR, H. (2020). *Bebek kütüphanesinde verilen "duyusal deneyimler" eğitim programının bebeklerin gelişim alanlarına ve duyu gelişimine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karabük Üniversitesi, Karabük.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., KILIÇ-ÇAKMAK, E., AKGÜN, Ö. A., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- CASLER, E. N. (2020). Sensory development. <https://www.encyclopedia.com/childre n/applied-and-social-sciences-magazines/sensory-development> adresinden 12 Ekim 2020 tarihinde erişilmiştir.
- COREN, S., WARD, L. M. & ENNS, J. T. (2004). *Sensation and Perception* (6th edition). Hoboken: John Wiley & Sons.
- ÇETİN SULTANOĞLU, S. ve ARAL, N. (2015). Duyuların Gelişimi. Müdriye Yıldız Bıçakçı (Ed.), *Bebeklik ve İlk Çocukluk Döneminde Gelişim: Duyuların Gelişimi ve Desteklenmesi* içinde (s. 205-222). Ankara: Eğiten Kitap.
- DUNN, W. (1991). Sensory Dimensions of Performance. Charles Christiansen and Carolyn Baum (Eds.), *Occupational Therapy: Overcoming Human Performance Deficits* In (p. 231-258). New Jersey: Slack Inc.
- GOODWIN, P. M. (2008). *Sensory experiences in the early childhood classroom: teachers' use of activities, perceptions of the importance of activities, and barriers to implementation*. Unpublished master's thesis, Oklahoma State University, Oklahoma.
- KANDEL, E. R., SCHWARTZ, J. H. & JESSELL, T. M. (2000). *Principles of Neural Science* (4th edition). New York: McGraw-Hill Medical.
- KARASAR, N. (2014). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama* (18. Baskı). Ankara: Nobel.
- KOYUNCUOĞLU, B. (2017). *Anasının devam eden dört beş yaş çocukların yaratıcı düşünme becerilerine duyu eğitim programının etkililiğinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- KRANOWITZ, C. S. (2014). *Senkronize Olamayan Çocuk-Duyu Bütünleme Bozukluğunu Anlayabilme ve Onunla Başa Çıkabilme* (Çev., Esra Şeker Baggio), İstanbul: Pepino Yayınları.
- LAWSON L. M. & DUNN, W. (2008). Children's sensory processing patterns and play preferences. *Annual in Therapeutic Recreation*, 16, 1-14.

- MAILLOUX, Z. & SMITH ROLEY, S. (2013). Sensory integration development and early signs of difficulties. <https://pathways.org/topics-of-development/sensory/> adresinden 12 Ekim 2020 tarihinde erişilmiştir.
- OĞUZ ATICI, V. (2020). Duyu kavramı ve Duyuların Gelişimi. Ebru Deretarla Gül (Ed.), *Erken Çocuklukta Duyu Eğitimi* içinde (s. 2-14). Ankara: Pegem Akademi.
- TEKERCİ, H. (2015). *60-66 aylık çocukların bilimsel süreç becerilerine duyu temelli bilim eğitimi programının etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- TRAWICK SMITH, J. (2017). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim: Çok Kültürlü Bir Bakış Açısı* (5. Baskı). (Çev. Ed., Berrin Akman), (Çev., Volkan Şahin), Bölüm 6 (s. 104-125). Ankara: Nobel.
- YAZICI, E. (2013). *Okuma yazma becerilerini destekleyici duyu eğitimi programının 61-66 aylık çocukların okuma yazma becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÜKSEKÖĞRETİM KURULU [YÖK], Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi, <http://tez2.yok.gov.tr> adresinden 1 Eylül 2020 tarihinde erişilmiştir.